

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра Маркетингу

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
(вибіркова навчальна дисципліна)

БІРЖОВА СПРАВА

Розробник: Шульга Людмила, доцент кафедри маркетингу, к.е.н., професор
Кошова Лариса, асистент кафедри маркетингу

Гарант ОПП: Ольга Дивнич – доцент кафедри економіки та МЕН, к.е.н., доцент

Полтава 2023/2024 навчальний рік.

Опис навчальної дисципліни та інформація про розробника

Назва навчальної дисципліни	Біржова справа
Місце в індивідуальному навчальному плані здобувача вищої освіти	Вибіркова
Назва структурного підрозділу	Кафедра маркетингу Навчально-наукового інституту економіки, управління, права та інформаційних технологій
Контактні дані розробників, які залучені до викладання	<i>Викладач:</i> Шулґа Людмила, к.е.н., доцент Контакти: 414 каб. e-mail: liudmyla.shulga@pdaa.edu.ua тел. +380982127883, сторінка викладача: https://www.pdau.edu.ua/people/shulga-lyudmyla-volodymyrivna Кошова Лариса, асистент
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський) рівень
Спеціальність, освітня програма	Спеціальність 051 Економіка, ОПП «Економіка підприємства»
Попередні умови для вивчення навчальної дисципліни	дисципліни, що формують базові економічні знання

Заплановані результати навчання:

Мета вивчення навчальної дисципліни: формування у майбутніх фахівців сучасної системи поглядів та знань з основ біржової діяльності, набуття практичних навичок щодо здійснення біржових операцій та вміння їх ефективно застосовувати в професійних цілях.

Основні завдання навчальної дисципліни: розгляд теоретичних та практичних питань, що стосується біржової діяльності в Україні, ознайомлення з узагальненим досвідом роботи зарубіжних і вітчизняних бірж, опанування технології здійснення біржових операцій на біржах.

Компетентності:

Загальні:

ЗК 4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 11. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

Фахові:

СК 12. Здатність самостійно виявляти проблеми економічного характеру при аналізі конкретних ситуацій, пропонувати способи їх вирішення.

СК 16. Уміння розробляти елементи продуктової, цінової, збутової, кредитної, інвестиційної та зовнішньоекономічної політики суб'єктів господарювання.

Програмні результати навчання (ПРН/РН):

ПРН 23. Показувати навички самостійної роботи, демонструвати критичне, креативне, самокритичне мислення.

ПРН 26. Набути навички розробки продуктової, цінової, збутової, кредитної, інвестиційної та зовнішньоекономічної політики підприємства.

Програма та структура навчальної дисципліни

Тема 1. Біржовий ринок: виникнення, сучасний стан і тенденції розвитку.

Тема 2. Товарна біржа як елемент інфраструктури ринку.

Тема 3. Організація і технологія біржової торгівлі.

Тема 4. Види угод.

Тема 5. Формування та котирування цін.

Тема 6. Посередництво на біржовому ринку.

Тема 7. Хеджування і біржова спекуляція.

Тема 8. Кліринг та розрахунки на біржовому ринку.

Тема 1. Біржовий ринок: виникнення, сучасний стан і тенденції розвитку

Економічна сутність біржового ринку. Історія виникнення та еволюція біржового ринку. Роль та функціональне призначення біржового ринку в сучасній економічній системі.

Сучасний стан світового біржового ринку. Основні тенденції та напрямки його розвитку. Становлення та розвиток біржового товарного ринку в Україні.

Законодавчо-правове регулювання біржової діяльності.

Тема 2. Товарна біржа як елемент інфраструктури ринку

Формування товарних ринків. Поняття товарної біржі. Біржова торгівля як основа біржової діяльності. Основні аспекти діяльності товарних бірж.

Види бірж, їх характеристика та основні функції.

Порядок створення товарної біржі та її організаційна структура.

Тема 3. Організація і технологія біржової торгівлі

Техніка проведення біржових торгів. Порядок укладання угоди. Функції учасників біржових торгів. Класифікація біржових товарів.

Ведення торгів на біржах здійснюють у формі аукціону. Види аукціонів: простий, заочний та подвійний, кожен з яких може мати власні підвиди. Принципи подвійного аукціону.

Основні вимоги до біржової операційної зали. Методи ведення біржових торгів. Коливання цін на різні товари, групи товарів. Причини зміни заявленої ціни.

Документація, що супроводжує процес біржової торгівлі.

Тема 4. Види біржових угод

Біржові угоди. Суть біржових угод. Юридичні, організаційні, економічні і етичні риси біржових угод. Правила, що регулюють відносини між контрагентами.

Види біржових угод. Умови укладання угод в Україні. Види угод з реальним товаром. Угоди з наявним товаром. Форвардні і термінові угоди. Угода з заставою. Угоди з премією. Угоди з умовою. Ф'ючерсні і опціонні угоди.

Тема 5. Формування та котирування цін

Роль та види цін у формуванні кон'юнктури ринку. Ціна попиту та пропозиції. Контрактна ціна. Ціна біржової угоди. Біржове котирування цін. Котирувальна ціна. Стан форвардешнз та беквардешнз. Біржова кон'юнктура. Послідовність визначення біржової кон'юнктури.

Правила і методика біржового котирування. Мета котирування біржових цін. Біржове котирування: офіційне та неофіційне. Довідкове котирування. Типові види котирувальних цін, що використовуються на біржовому товарному ринку. Способи котирування цін. Характеристика методики визначення довідкової ціни.

Котирувальна комісія. Функції котирувальної комісії. Біржовий бюлетень.

Роль моніторингу у прогнозуванні біржової кон'юнктури ринку.

Тема 6. Посередництво на біржовому ринку

Характеристика суб'єктів біржового посередництва. Брокер: визначення, основні функції. Дилер: визначення, основні функції. Необхідність біржового посередництва.

Роль, значення та функції брокерської служби на біржі. Брокерська контора, бюро та фірма. Основні завдання та функції брокерської фірми (контори). Брокерське обслуговування за договором та за дорученням.

Організаційна структура брокерських фірм (контор). Типова організаційна структура брокерської фірми. Послідовність етапів роботи брокерської контори.

Взаємовідносини продавця і покупця на біржовому ринку. Взаємозв'язок продавця і покупця на біржовому ринку через брокера. Взаємозв'язок продавця з покупцем через дилера. Взаємозв'язок продавця з покупцем через систему подвійного посередництва.

Тема 7. Хеджування і біржова спекуляція

Хеджування і біржова спекуляція. Причини виникнення хеджування. Поняття хеджування і біржової спекуляції.

Хеджери та їх дії на ринку. Види хеджування. Техніка хеджування. Базисний ризик у хеджуванні. Поняття базису та його складові. Визначення базису. Переваги і недоліки хеджування. Поняття маржі. Види маржі.

Необхідність спекулятивних операцій на біржовому ринку. Функції спекулянтів. Види спекулятивних операцій. Класифікація спекулянтів. Умови здійснення спекулятивних операцій.

Тема 8. Кліринг та розрахунки на біржовому ринку

Суть, поняття і основні функції розрахунків клірингу. Необхідність клірингу і розрахунків в сучасній торгівлі. Основні функції біржового клірингу і розрахунків.

Основні принципи організації клірингу і розрахунків. Класифікація клірингу і розрахунків. Організація клірингу і розрахунків.

Основні види ризиків: ринковий, кредитний і системний (оперативний) ризику. Основні шляхи мінімізації ризиків.

Функції і механізм роботи клірингового банку. Роль клірингового банку в обслуговуванні біржових торгів. Функціонування рахунків в кліринговому банку. Виплата дивідендів, процентів та погашень.

Розрахунки по біржових угодах. Розрахунки по платіжних вимогах-дорученнях. Розрахунки по платіжних вимогах. Акредитивна форма розрахунків. Розрахунки чеками і перевідними векселями (траттами).

Структура (тематичний план) навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин				
	денна форма				
	усього	у тому числі			
л		п	лаб	н/п	с.р.
Тема 1. Біржовий ринок: виникнення, сучасний стан і тенденції розвитку.	14	2	2		10
Тема 2. Товарна біржа як елемент інфраструктури ринку.	16	2	4		10
Тема 3. Організація і технологія біржової торгівлі.	16	2	4		10
Тема 4. Види угод.	16	2	4		10
Тема 5. Формування та котирування цін.	14	2	2		10
Тема 6. Посередництво на біржовому ринку.	14	2	2		10
Тема 7. Хеджування і біржова спекуляція.	16	2	4		10
Тема 8. Кліринг та розрахунки на біржовому ринку.	14	2	2		10
в т. ч. індивідуальні завдання (к/р)	-				-
Усього годин	120	16	24		80

Оцінювання результатів навчання:

Форми контролю результатів навчання

Результати навчання	Форма контролю					Разом
	Опитування	Виконання вправ на практичних заняттях	Розв'язування тестів	Контроль на робота	Виконання завдань самостійної роботи (реферат)	
	Максимальна кількість балів	Максимальна кількість балів	Максимальна кількість балів	Максимальна кількість балів	Максимальна кількість балів	
ПРН 23	8	24	8	7	3	50
ПРН 26	8	24	8	7	3	50
Разом	16	48	16	14	6	100

Схема нарахування балів з навчальної дисципліни

Назва теми	Форми оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти						Разом
	Опитування	Виконання завдань на практичних заняттях	Розв'язування тестів	Виконання завдань самостійної роботи	Виконання завдань самостійної роботи	Виконання завдань самостійної роботи (контрольна робота)	
Тема 1. Біржовий ринок: виникнення, сучасний стан і тенденції розвитку.	2	4	2				8
Тема 2. Товарна біржа як елемент інфраструктури ринку.	2	8	2				12
Тема 3. Організація і технологія біржової торгівлі.	2	8	2				12
Тема 4. Види угод.	2	8	2				12
Тема 5. Формування та котирування цін.	2	4	2				8
Тема 6. Посередництво на біржовому ринку.	2	4	2				8
Тема 7. Хеджування і біржова спекуляція.	2	8	2				12
Тема 8. Кліринг та розрахунки на біржовому ринку.	2	4	2				8
Підготовка реферату				6			6
Підготовка глосарію					4		4
Контрольна робота						10	10
Всього	16	48	16	6	4	10	100

Шкала та критерії оцінювання результатів навчання при проведенні поточного контролю успішності здобувачів вищої освіти

Форми контролю	Шкала оцінювання	Програмні результати, що забезпечуються в результаті вивчення
- розв'язування тестів (передбачені по всіх темах)	2 бали – у випадку забезпечення 80-100 % правильних відповідей на тестові питання; 1 бал – у випадку забезпечення 79-30 % правильних відповідей на	Під час виконання тестових завдань здобувач вищої освіти забезпечує наступні програмні результати:

Форми контролю	Шкала оцінювання	Програмні результати, що забезпечуються в результаті вивчення
	<p>поставлені питання; 0 балів – у випадку правильних відповідей менше ніж 30 %.</p>	<p>ПРН 23. Показувати навички самостійної роботи, демонструвати критичне, креативне, самокритичне мислення. ПРН 26. Набути навички розробки продуктової, цінової, збутової, кредитної, інвестиційної та зовнішньоекономічної політики підприємства.</p>
<p>- опитування (передбачене по всіх темах)</p>	<p>2 бали – у випадку чіткої, повної відповіді з означеної теми та відповідей на додаткові питання по темі; 1 бал - у випадку нечіткої відповіді з означеної теми та часткових неповних відповідей на додаткові питання по темі; 0 балів у випадку неготовності здобувача вищої освіти відповідати на поставлене питання.</p>	<p>Під час опитування здобувач вищої освіти забезпечує наступні програмні результати: ПРН 23. Показувати навички самостійної роботи, демонструвати критичне, креативне, самокритичне мислення. ПРН 26. Набути навички розробки продуктової, цінової, збутової, кредитної, інвестиційної та зовнішньоекономічної політики підприємства.</p>
<p>- контрольна робота (штуки): 1 теоретичне питання, 1 задача, виставляється окремою позицією в журналі</p>	<p>5 балів - за теоретичне питання у випадку повного та чіткого його розкриття; 3-4 бали – за кожне теоретичне питання у випадку наявності окремих недоліків чи неточностей у відповіді на теоретичне питання; 1-2 бали – у випадку наявності суттєвих недоліків у відповіді чи фрагментарному розкритті теоретичного питання; 0 балів – у випадку відсутності відповіді (правильної) на теоретичне питання, що засвідчує факт незасвоєння теоретичного матеріалу функціонування фінансового ринку.</p>	<p>Під час виконання контрольної роботи здобувач вищої освіти забезпечує наступні програмні результати: ПРН 23. Показувати навички самостійної роботи, демонструвати критичне, креативне, самокритичне мислення. ПРН 26. Набути навички розробки продуктової, цінової, збутової, кредитної, інвестиційної та зовнішньоекономічної політики підприємства.</p>

Форми контролю	Шкала оцінювання	Програмні результати, що забезпечуються в результаті вивчення
	<p>5 балів – за виконання задачі чи розв’язування практичної ситуації у випадку повністю правильної методики розв’язання, відсутності помилок в арифметичних розрахунках та належного її оформлення;</p> <p>3-4 бали – виконання задачі чи розв’язування практичної ситуації у випадку наявності арифметичних помилок чи недоліків у оформленні методики розв’язання задачі;</p> <p>1-2 бали – виконання задачі чи розв’язування практичної ситуації у випадку наявності незначних помилок в методиці розв’язання задачі чи значної кількості арифметичних помилок;</p> <p>0 балів – у випадку відсутності належно оформленої та розв’язаної задачі.</p>	
- виконання вправ на практичних заняттях (по всіх темах)	<p>4 бали - у випадку правильного розв’язання задачі та належного її оформлення;</p> <p>2 бал - у випадку наявних значних методологічних помилок та/чи невірних арифметичних розрахунків при розв’язуванні задач;</p> <p>0 балів - у випадку відсутності належно оформлених розв’язаних задач</p>	<p>Під час виконання вправ на практичних заняттях здобувач вищої освіти забезпечує наступні програмні результати:</p> <p>ПРН 23. Показувати навички самостійної роботи, демонструвати критичне, креативне, самокритичне мислення.</p> <p>ПРН 26. Набути навички розробки продуктової, цінової, збутової, кредитної, інвестиційної та зовнішньоекономічної політики підприємства.</p>
- виконання завдань самостійної роботи (реферат) –	6 балів - у випадку коли робота відповідає всім критеріям щодо змісту та оформлення і здобувач вищої освіти здійснив її захист шляхом відповіді на всі питання	Під час завдань самостійної роботи (реферат) здобувач вищої освіти забезпечує наступні програмні результати:

Форми контролю	Шкала оцінювання	Програмні результати, що забезпечуються в результаті вивчення
<p>здобувач вищої освіти повинен виконати один реферат за семестр</p>	<p>викладача;</p> <p>5 бали - у випадку якщо питання розкриті не повністю, однак здобувач вищої освіти здійснив її захист шляхом відповіді на питання викладача;</p> <p>4 бали – у випадку захисту роботи зі не значними недоліками в оформленні, не в повному обсязі змістовному розкритті теми, неповних відповідей на додаткові питання по темі реферату;</p> <p>3 бали - у випадку захисту роботи зі значними недоліками в оформленні чи змісті, відсутності відповідей на додаткові питання по темі реферату та неповному розкриттю обраної теми;</p> <p>1-2 бал – у випадку подання роботи з істотними недоліками в змісті, невідповідності роботі існуючим вимогам щодо оформлення, відсутності орієнтування доповідача в означеному питанні;</p> <p>0 балів – у випадку відсутності реферативної роботи, доповіді чи повної невідповідності реферативної роботи, доповіді вимогам щодо оформлення та змісту відповідно до одержаного завдання</p>	<p>ПРН 23. Показувати навички самостійної роботи, демонструвати критичне, креативне, самокритичне мислення.</p> <p>ПРН 26. Набути навички розробки продуктової, цінової, збутової, кредитної, інвестиційної та зовнішньоекономічної політики підприємства.</p>
<p>виконання завдань самостійної роботи (глосарій) – передбачено по всіх темах (виставляється окремою позицією в журналі)</p>	<p>4 бали - у випадку змістовного оформлення поняття;</p> <p>2-3 бали - у випадку нечіткого оформлення поняття;</p> <p>1 бали - у випадку не розкриття до всіх тем оформлення поняття;</p> <p>0 балів - у випадку відсутності глосарію.</p>	<p>Під час завдань самостійної роботи (контрольна робота) здобувач вищої освіти забезпечує наступні програмні результати:</p> <p>ПРН 23. Показувати навички самостійної роботи, демонструвати критичне, креативне, самокритичне мислення.</p> <p>ПРН 26. Набути навички розробки продуктової, цінової,</p>

Форми контролю	Шкала оцінювання	Програмні результати, що забезпечуються в результаті вивчення
		збутової, кредитної, інвестиційної та зовнішньоекономічної політики підприємства.

Трудомісткість:

Загальна кількість годин – 120 год.

Кількість кредитів – 4.

Форма семестрового контролю – залік.

Політика навчальної дисципліни:

Академічна доброчесність. Документи стосовно академічної доброчесності наведені на сторінці АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ПДАУ: <https://www.pdaa.edu.ua/content/akademichna-dobrochesnist>. Здобувач вищої освіти повинен дотримуватись Кодексу академічної доброчесності та Кодексу про етику викладача та здобувача вищої освіти Полтавського державного аграрного університету. Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Академічна мобільність. Є можливість опанування даної навчальної дисципліни за програмами академічної мобільності (внутрішньої / міжнародної) за наявними укладеними угодами (договорами) між Університетом та закладом-партнером та / або індивідуальними запрошеннями.

Неформальна освіта. На здобувачів вищої освіти поширюється право про визнання результатів навчання, набутих у неформальній / інформальній освіті перед опануванням даної освітньої компоненти. Набуття відповідних результатів навчання можливе після успішного опанування курсів (з документальним підтвердженням) на різноманітних навчальних платформах, зокрема: Prometheus, Coursera тощо.

Додаткові матеріали для представлення навчальної дисципліни: робоча програма навчальної дисципліни, презентації, відеоролики.

Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Дикань В. Л., Назаренко І. Л., Плугіна Ю. А. Біржова діяльність : [підручник]. Харків : УкрДУЗТ, 2017. 283 с.
2. Пепа Т.В., Пішеніна Т.І., Лавринович В.В. Біржова діяльність : [навчальний посібник]. К.: Університет «Україна», 2008. 540 с.
3. Підгорний А. З., Самотоєнкова О. В. Методологія статистичного дослідження біржової діяльності: [начальний посібник]. Одеса : ФОП Гуляєва В.М., 2018. 170 с.
4. Приходько Д. О. Основи біржової діяльності : підручник. Х. : ФОП Бровін О.В., 2021. 280 с.
5. Солодкий М.О., Резнік Н.П., Яворська В.О. Основи біржової діяльності: [начальний посібник]. К. : ЦП Компринт, 2017. 450 с.
6. Солодкий М.О., Яворська В.О. Біржовий товарний ринок. К. : ЦП Компринт, 2017. 482с.
7. Сотник І.М. Підприємництво, торгівля та біржова діяльність : підручник. Суми : ВТД «Університетська книга», 2018. 572 с.
8. Хрущ Н. А., Іжевський П. Г., Безвух С. В., Біржова діяльність : [начальний посібник]. Кондор-Пресс, 2017. 348 с.

Допоміжні:

1. Алопій В. Інтернет - торгівля: проблеми і перспективи розвитку в Україні / В. О. Алопій // Регіональна економіка. 2019. № 1. С. 25-32.
2. Беренштейн Б. Біржовий ринок у контексті глобалізаційних явищ міжнародної економіки / Б. Л. Беренштейн, О. М. Третяк // Науковий вісник національного університету біоресурсів і природокористування України . 2010. № 145 С. 396-405.
3. Науменко Н.С., Хірова В.Ю. Сучасні тренди електронної біржової торгівлі: перспективи та вектори розвитку автоматизації // Причорноморські економічні студії. 2019. Випуск 48-1. С.41-45.
4. Пепа Т. В., Пішеніна Т. І., Лавринович В. В. Біржова діяльність: [начальний посібник]. Київ: Ліра-К, 2016. 540 с.
5. Рябовол Л. Т. Біржове право: товарна біржа як особливий суб'єкт господарювання: [навч. посіб. Кіровоград: РВВ КДПУ імені В. Винниченка, 2011. 52 с.
6. Савченко В.Д. Практичний посібник з організації біржової діяльності : [практ. посіб.] Х.: ХДАУ, 2011. 129 с.
7. Сотник І.М. Підприємництво, торгівля та біржова діяльність : підручник. Суми : ВТД «Університетська книга», 2018. 572 с.
8. Танклевська Н. С., Руснак А. В., А. С. Карнаушенко. Перспективи державного регулювання розвитку біржового ринку в Україні // Агросвіт. 2018. №7. С.3-7.
9. Фролової Л. В. Торговельне підприємництво: підручник. Одеса, 2018. 640 с.

Інформаційні ресурси мережі Інтернет:

1. Біржове право [Електронний ресурс]: навч. посіб. Режим доступу: <http://readbookz.com/book/169/5221.html>.
2. Господарський кодекс України : за станом на 16.01.2003 № 436-IV [Електронний ресурс] // Інформаційний портал Верховної Ради України. - Режим доступу до документа: www.rada.gov.ua.
3. Закон України «Про товарну біржу» із змінами та доповненнями, внесеними Законом України від 26 січня 1993 р. [Електронний ресурс] // Інформаційний портал Верховної Ради України. Режим доступу до документа: www.rada.gov.ua
4. Закон України «Про цінні папери та фондовий ринок» із змінами та доповненнями [Електронний ресурс] // Інформаційний портал Верховної Ради України. Режим доступу до документа: www.rada.gov.ua
5. Кухарець В.В., Булуй О.Г., Левківська Л.М. Тенденції розвитку біржового ринку в умовах глобалізації світової економіки. Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка». №4, 2021. [Електронний ресурс]: Режим доступу: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/4_2021/92.pdf.
6. Солодкий М.О., Яворська В.О. Біржовий ринок в умовах глобалізації: стан та перспективи розвитку. Економіка та управління національним господарством. Випуск 31. 2019. Режим доступу: http://www.market-infr.od.ua/journals/2019/31_2019_ukr/30.pdf
7. Типові правила біржової торгівлі продукцією. Наказ Мінсільгоспроду, Мінекономіки, Мінфіну [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>
8. Элдер А. Биржевая деятельность [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://kf-forex.com/ua/250/723.html>
9. Will Acworth. FIA releases annual trading statistics showing record ETD volume in 2018. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://fia.org/articles/fiareleases-annual-trading-statistics-showing-record-etdvolume-2018>.